

Коновальчук Інна Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
старший викладач кафедри початкової освіти
та культури фахової мови,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВЧИТЕЛЕМ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНІКИ

Теоретичні та практичні аспекти педагогічної майстерності вчителя представлені в дослідженнях Л. Загородньої, І. Зязюна, Л. Крамущенка, І. Кривоноса, Н. Пихтіної, С. Тітаренко, А. Федорович та ін. Одним із структурних елементів педагогічної майстерності, що забезпечує її практичну реалізацію, є педагогічна техніка вчителя. Вона включає комплекс засобів і прийомів, володіння якими дають учителю можливість ефективно реалізувати свій професіоналізм у роботі з дітьми та батьками. На думку І. Зязюна, педагогічна техніка являє собою вміння вчителя використовувати власний психофізичний апарат як інструмент педагогічного впливу; це прийоми володіння собою (своїм організмом, настроєм, мовленням, увагою й уявою) і прийоми впливу на інших (вербальними і невербальними засобами) [1, с. 37].

Педагогічна техніка поєднує взаємопов'язані складові: внутрішнє психологічне налаштування вчителя на майбутню діяльність через самовплив на розум, волю, почуття та зовнішнє втілення внутрішнього творчого самопочуття вчителя в його міміці, голосі, мовленні, рухах, пластиці. Як форма організації поведінки вчителя педагогічна техніка базується на двох групах умінь: 1) здатність керувати своїм емоційним станом, мобілізувати творче самопочуття, регулювати зовнішній вигляд, володіти технікою мовлення; 2) уміння взаємодіяти, співпрацювати, впливати на особистість і клас у процесі вирішення педагогічних завдань.

Професія вчителя передбачає значні психічні навантаження, «це праця серця та нервів», тому важливо в педагогічній діяльності уміти досягти оптимального емоційного внутрішнього стану. Учитель має вміти регулювати

власний психофізичний стан і тим самим зберігати працездатність і здоров'я. Важливими якостями, які уможливають здійснення педагогічної діяльності без емоційного напруження є усвідомлення соціальної місії своєї професії, педагогічний оптимізм, упевненість у власній компетентності, відсутність страху перед учнями, довіра до дітей, урівноваженість, цілеспрямованість, витримка, рішучість.

Психологічна стійкість у професійній діяльності є основою педагогічної техніки педагога. В її основі – позитивне ставлення до себе, учнів, праці. Позитивні емоції надихають, надають упевненості, викликають почуття радості, успіху, позитивно впливають на взаємини з учасниками педагогічного процесу. Негативні емоції гальмують активність, дезорганізують поведінку і діяльність, викликають тривогу, страх, невпевненість. Педагогу необхідно постійно працювати над собою, самовдосконалюватися, вірити у свої можливості й отримувати задоволення від праці.

Здатність керувати собою свідчить про сформованість багаторівневої системи саморегуляції особистості. Проблема психологічної саморегуляції у професійній діяльності вчителя розглядається у контексті керування педагогом внутрішнім самопочуттям, психологічним налаштуванням на майбутню діяльність. Саморегуляція – це створення вчителем потрібних або бажаних станів, тобто таких, які забезпечують ефективність його дій [2, с. 28].

Самопочуття педагога також залежить від його комунікативної культури та психолого-педагогічної спрямованості, тому може впливати на взаємини з учнями, їх батьками, колегами по роботі. Володіння технікою саморегуляції допомагає вчителю бути врівноваженим і наполегливим у здійсненні своїх педагогічних задумів, дає змогу ефективно взаємодіяти у конфліктних ситуаціях, забезпечує продуктивність діяльності педагога та підтримує його працездатність протягом тривалого часу.

Ефективними вважаються такі способи психоемоційної саморегуляції: звернення до власного почуття обов'язку й усвідомлення цінностей, мотивів, соціальної значимості професії учителя; метод фізичних дій; аутогенне

тренування – самонавіювання в стані релаксації, загального м'язового розслаблення і психічного спокою; емоційна розрядка й відпочинок у цікавій, захоплюючій діяльності; емоційне налаштування на урок [3, с. 28-35].

Професія педагога в силу своєї специфіки є стресогенною, оскільки передбачає довготривалий емоційно складний процес спілкування з особами різного віку, установок, досвіду, соціального статусу. В результаті емоційного перевантаження, що виникає у педагога у процесі здійснення ним професійної діяльності, може спостерігатися подальше зниження стійкості психічних функцій та працездатності. Стрес, який часто переживають учителі, характеризується надмірними психологічними навантаженнями. До основних професійних стресорів педагогічної діяльності відносяться: надмірно інтенсивне спілкування; високий ступінь відповідальності за дітей; інформаційні перевантаження; екстремальні ситуації, які потребують негайного реагування. Найнебезпечніша стресова реакція у педагогічній діяльності – «синдром професійного вигорання», який характеризується фізичним та емоційним виснаженням, що впливає на працездатність учителя, його здоров'я та психічне самопочуття. Способи, що допомагають уникнути чи вийти зі стресу це – музикотерапія, працетерапія, танцювальна терапія, відеотерапія, розумне заняття спортом, гумор, спілкування з природою, аутогенне тренування.

Таким чином, майстерність використання педагогічної техніки забезпечує здатність учителя оптимізувати свою професійну діяльність, ефективно досягати її результатів, отримувати задоволення від роботи, спілкування з дітьми та іншими учасниками освітнього процесу, можливість зберігати своє здоров'я та емоційне самопочуття.

Список використаних джерел

1. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. 3-е вид., допов. і переробл. К. : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.

2. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д., 2008. 140 с.

3. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с.

Корінська Ольга Олегівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ЗНАЧЕННЯ ІКТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Процес інформатизації українського суспільства характеризується стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та їх застосуванням в усіх сферах життєдіяльності. Як зазначав Д. Дубов, у нашій країні відбувається «інтенсивна інформатизація більшості сфер людського життя та діяльності, а це є запорукою того, що новітні інформаційні технології невдовзі стануть визначальними чинниками соціально-економічного та інтелектуально-духовного розвитку українського соціуму» [2, с. 5].

Соціальна робота є сьогодні багатогранною професією, форми, методи і технології якої постійно оновлюються. Тож стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює й осучаснення практики роботи соціального працівника. ІКТ значно посилюють процеси соціальної мобільності, на що не здатні традиційні форми та методи забезпечення соціальних гарантій [3, с. 330].

Актуальність проблеми зумовлена тим, що сучасний соціальний працівник повинен глибоко усвідомлювати своє місце та роль у соціальних процесах, що наразі є просто неможливим без застосування новітніх